

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ
SUPPLEMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

„Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac”

Servicii inovatoare de bibliotecă discutate la Academie

Pe 22 noiembrie 2017, la Academia de Administrare Publică s-a desfășurat trainingul-pilot 2 pentru Modulul 5: *Servicii inovatoare de bibliotecă online pentru bibliotecarii secolului XXI din cadrul Proiectului „Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor”, implementat în cadrul Programului Erasmus+ „Consolidarea capacităților în domeniul învățământului superior”, prevăzut pentru perioada 2015 – 2018, la care au participat cadre didactice, doctoranzi și masteranzi de la Academie, precum și experții internaționali ai Programului Erasmus+ Jerald CAVANAGH și Padraig KIRBY, reprezentanți ai Institutului de Tehnologii din Limerick, Irlanda, care au avut rolul de observatori.*

Rectorul Academiei, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a menționat în deschiderea lucrărilor trainingului că este o realizare de succes participarea Academiei de Administrare Publică, alături de alte instituții de

învățământ superior din Parteneriatul Estic, în cadrul acestui proiect, misiunea căruia este modernizarea și reformarea bibliotecilor prin dezvoltarea personalului bibliotecar, iar cunoștințele acumulate vor fi de un real folos pentru activitatea de zi cu zi a personalului bibliotecii, dar și pentru cadrele didactice, doctoranzi și masteranzi, pentru cercetătorii din cadrul Academiei, iar oaspeții se pot convinge că la Academie sunt înregistrate performanțe frumoase care merită toată atenția.

Directoarea Bibliotecii Științifice a Academiei, Rodica SOBIESKI-CAMERZAN, coordonatoarea de proiect, a subliniat faptul că, având scopul de consolidare și modernizare a bibliotecilor și îmbunătățirea nivelului de competențe și

abilități al personalului de bibliotecă în instituțiile de învățământ superior din Armenia, Moldova și Belarus, prin dezvoltarea de biblioteci inovatoare ca suport pentru educație și învățare continuă și a reforma bibliotecile prin instruirea personalului, proiectul constituie un suport real pentru dezvoltarea personalului bibliotecar și a comunității academice.

Astfel, trainingul-pilot 2 pentru Modulul 5 cu genericul „Servicii inovatoare de bibliotecă online pentru bibliotecarii secolului XXI» este conceput pentru profesori universitari și bibliotecari și se axează pe următoarele subiecte:

- proiectarea de site-uri moderne de bibliotecă, platforme online și portaluri;

(Continuare în pag. 3)

Colaborare moldo-română

„[...] Pe 16 noiembrie anul curent, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de lucru directorul Centrului de cooperări internaționale al Universității Babeș-Bolyai (UBB) din Cluj-Napoca, România, Sergiu MIȘCOIU, conferențiar universitar. [...]” (pag. 4).

Absolvenții Academiei

Angela DASTIC, consultant principal, Comisia Juridică, Numiri și Imunități a Parlamentului Republicii Moldova: „În comun să asigurăm o administrare publică modernă” (pag. 6-7).

Jupiter - zeu de origine rumână

„[...] Este cunoscut faptul că zeul suprem al romanilor a fost Jupiter, dar credem că puțini oameni au încercat să clarifice ce ar fi însemnat acest nume și care i-ar fi rădăcinile. (pag. 10)

Centenarul Sfatului Țării

„[...] Pe 21 noiembrie 2017, s-au împlinit 100 de ani de la convocarea primei ședințe a Sfatului Țării. Cu această ocazie, la Academia de Științe a Moldovei a avut loc un eveniment de anvergură - Conferință științifică internațională. [...]” (pag. 11)

ACADEMIA LA 25 DE ANI

Concurs de eseuri: Omagiu Alma mater

Cu prilejul aniversării a 25-a de la fondarea Academiei de Administrare Publică se anunță **Concursul de eseuri: Omagiu Alma mater**. La concurs sunt invitați să participe toți doritorii: cadre didactice, doctoranzi, masteranzi, absolvenți ai Academiei.

Eseurile vor fi prezentate în perioada: 01 decembrie 2017- 15 ianuarie 2018. Cele mai bune eseuri vor fi publicate în edițiile Academiei: ziarul „Funcționarul public” și revista „Administrarea Publică”, pagina WEB. Câștigătorul concursului va fi menționat cu diplomă și premiu bănesc.

Detalii - pe site-ul Academiei: aap.gov.md

Cooperare economică moldo-ucraineană

Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, a avut o întrevedere cu Anatoli Kinah, conducătorul Uniunii Industriașilor și Antreprenorilor din Ucraina (UIAU), ex-prim-ministrul Ucrainei.

Părțile au discutat subiecte ce vizează

cooperarea economică moldo-ucraineană. Șeful statului a menționat că între țările noastre mereu au existat relații de prietenie în toate domeniile de interes reciproc, inclusiv în domeniul economiei.

Președintele Moldovei a salutat semnarea Acordului de colaborare între Asociația Oamenilor de Afaceri din Moldova și Uniunea Industriașilor și Antreprenorilor din Ucraina, precum și intenția de a organiza, în timpul cel mai apropiat, la Chișinău, un forum economic moldo-ucrainean.

Igor Dodon a subliniat importanța pe care o acordă dezvoltării mediului de afaceri în Moldova, în acest sens, pe lângă Președintele Republicii Moldova, fiind creat Consiliul Economic. Șeful statului a subliniat că va acorda susținerea necesară pentru organizarea Forumului și consolidarea relațiilor bilaterale în sfera economică.

***

În urmă numeroaselor adresări, președintele Igor Dodon a decis ca pe parcursul lunii decembrie, în fiecare zi de vineri, să fie realizată Ziua Ușilor Deschise, atât la Reședința de Stat, cât și la Reședința de la Condița. În contextul sărbătorilor de iarnă, această prioritate va fi acordată copiilor.

Pe 1 decembrie vor fi deschise ușile pentru zeci de copii de pe malul stâng al Nistrului și această practică va fi continuată, după cum s-a menționat, în fiecare zi de vineri până la finele anului.

Președintele Republicii Moldova a primit deja în audiență cetățeni din mai multe regiuni ale țării. În premieră, în orașul Rezina, satele Varnița și Coșnița, a avut loc audierea locuitorilor de pe malul stâng al Nistrului. Astfel de întâlniri cu cetățenii urmează să aibă loc în majoritatea raioanelor țării.

„Încercăm să soluționăm problemele cu care se confruntă cetățenii noștri de pe ambele maluri ale Nistrului. Acestea sunt din diverse domenii: juridic, economic, umanitar, etc”, a menționat șeful statului.

Președintele Parlamentului Andrian Candu a solicitat continuarea suportului oferit de Banca Mondială în procesul de dezvoltare economică a țării și crearea unui mediu atractiv pentru investitori. Subiectul a fost discutat la întrevederea speakerului cu Directoarea regională a Băncii Mondiale pentru Belarus, Moldova și Ucraina, Satu Kahkonen.

„Cu sprijinul experților Băncii Mondiale și ai altor parteneri externi, Republica Moldova va continua să înregistreze progrese în dezvoltarea economică”, a declarat Președintele Parlamentului. În context, Andrian Candu a menționat că pe agenda Parlamentului se regăsesc o serie de modificări și completări legislative necesare pentru liberalizarea economiei, eficientizarea activității în domeniul financiar-bancar și consolidarea capacităților funcționale ale instituțiilor de stat. Totodată, speakerul s-a referit la importanța sprijinului oferit de Banca Mondială în perfecționarea cadrului legal ce vizează taxele, măsurile regulatorii, sistemul de subvenționare în agricultură, managementul riscurilor.

La rândul său, Satu Kahkonen a salutat acțiunile întreprinse de autorități pentru simplificarea procedurilor și redu-

Suportul Băncii Mondiale pentru Republica Moldova

cerea numărului instituțiilor cu funcții de control și a actelor permissive. Oficialul s-a referit la acțiunile prevăzute în noua Strategie de țară 2018-2021 a Băncii Mondiale pentru Republica Moldova. Cei trei piloni principali ai Cadrului de parteneriat cu țara noastră sunt guvernanta economică, guvernanta serviciilor și dezvoltarea competențelor.

Republica Moldova a aderat la Grupul Băncii Mondiale acum 25 de ani. În această perioadă au fost realizate 60 de proiecte în sumă de peste un miliard de dolari. Portofoliul Băncii Mondiale în Republica Moldova include, în prezent, 9 proiecte active, cu o sumă totală a angajamentelor de 358,5 milioane de dolari SUA.

Premierul Pavel Filip la Summitul Parteneriatului Estic

Republica Moldova rămâne ferm determinată în realizarea reformelor și a Acordului de Asociere RM-UE, a declarat Primul-Ministru Pavel Filip în cadrul ședinței plenare a celui de-al cincilea Summit al Parteneriatului Estic (PaE).

Premierul a spus că autoritățile de la Chișinău, în colaborare cu Uniunea Europeană, se concentrează pe identificarea noilor surse de creștere economică prin stimularea businessului mic și mijlociu și atragerea investițiilor. Totodată, în plan multilateral și regional, Republica Moldova mizează pe inițiative precum reducerea tarifelor pentru roaming și armonizarea piețelor digitale, modernizarea rețelelor de transport, dar și

implementarea proiectelor de interconectare energetică.

Primul-Ministru a menționat că inițiativa Parteneriatului este una de succes, iar Summitul este o oportunitate bună pentru a aprecia realizările obținute și a stabili prioritățile de viitor. În context, șeful Executivului a precizat că este esențial ca PaE să-și recapete importanța și încărcătura politică care i s-a atribuit la etapa inițială și să genereze noi proiecte.

„Este important să aducem un suflu nou, să gândim strategic, să avem curajul să ne propunem obiective mai mari. Și este firesc să ne dorim ca fiecare Summit să fie un pas înainte, iar abordările vizionare să prevaleze asupra calculelor de moment”, a declarat Pavel Filip.

În același timp, Primul Ministru a făcut un apel către oficialii europeni să mențină angajamentul politic și implicarea practică în relațiile cu vecinii estici. „Pentru noi este o perioadă critică, perioadă a reformelor dificile și a deciziilor nepopulare. O prezență vizibilă a UE în regiunea noastră este crucială. Cred că vecinătatea estică rămâne cel mai fertil teren unde implicarea Uniunii Europene, bazată pe principiile, valorile și bunele practici europene poate să dea o roadă bogată”, a subliniat Premierul.

În finalul mesajului său, Premierul a subliniat: „Rămânem atașați valorilor democrației și ale statului de drept. Suntem determinați să parcurgem toate etapele drumului european”.

Servicii inovatoare de bibliotecă discutate la Academie

(Sfârșit. Încep. în pag. 1)

- cataloage online de acces public (OPAC);
- tehnologii Web 2.0 și Social Media pentru biblioteci;
- aplicații Library Mobile („M-biblioteci”);
- referință virtuală și solicitări servicii bibliotecare;
- furnizarea de documente electronice și împrumuturi inter-bibliotecă;
- căutarea federată: noi opțiuni pentru bibliotecile din epoca digitală;
- utilizarea programului LibGuides pentru cercetarea în bibliotecă.

Scopul general al trainingului l-a constituit dezvoltarea cunoștințelor specifice și înțelegerea aspectelor inovatoare ale serviciilor moderne de bibliotecă și obținerea de noi cunoștințe și abilități practice.

Oaspetele din Irlanda, Gerald Cavanagh, a menționat, la rândul său, necesitatea imperioasă ca, în epoca modernă, toți să cunoască bine sursele avansate de informare și

modalitățile de aplicare a lor în activitatea cotidiană, specificând faptul că Programul Erasmus+ are 2 componente: Balcanii de Vest și Parteneriatul Estic și că este o bună oportunitate pentru modernizarea rețelei de biblioteci din Republica Moldova, Biblioteca Științifică a Academiei fiind un model în această privință.

Ana SAMSON, reprezentant al Oficiului Național Republica Moldova al Programului Erasmus+, s-a referit la beneficiile participării Academiei de Administrare Publică în cadrul a două proiecte ale acestui program, ceea ce oferă posibilități largi de a avansa și a presta servicii bibliografice de calitate în corespundere cu rigorile timpului.

În continuare, Natalia CHERADI, doctor, lector-expert, coordonator al programului eIFL – OA Moldova și Ana GUDIMA, lector, Consorțiul Resurse Electronice pentru Moldova (REM), au prezentat instrumentele moderne de in-

formare, accesul la informații prin biblioteci, impactul dezvoltării tehnologice și nevoia de informare a utilizatorilor asupra bibliotecarilor și transformarea bibliotecilor prin introducerea sistemelor automatizate de bibliotecă, precum sunt cataloagele electronice – OPAC (Online Public Access Catalogue), bazele de date disponibile în biblio-

teci, biblioteca digitală și cea virtuală, tehnologii Web 2.0 pentru biblioteci, utilizarea rețelelor de socializare în promovarea informației, platformele de integrare a resurselor informaționale pentru biblioteci, arhivele electronice deschise gestionate de biblioteci, instrumentele bibliometrice, implementarea Accesului Deschis în universitățile din Republica Moldova.

Participanții la training au

fost instruiți, de asemenea, prin aplicații practice privind strategia căutării informațiilor în LibUnivCatalog și în bazele de date, arhivarea publicațiilor în Repozitoriile instituționale, analiza bibliometrică a publicațiilor științifice, regăsirea informațiilor la tema cercetării cu utilizarea instrumentelor moderne de informare.

Un compartiment aparte l-a constituit activitatea practică, destinată indexării revistei Academiei de Administrare Publică în Baza de date DOAJ, căutarea, regăsirea,

utilizarea articolelor din revistă, fiind analizate bibliometric publicațiile cercetătorilor din cadrul Academiei de Administrare Publică.

Activitatea de instruire a fost înalt apreciată de către participanții la training și de către observatorii internaționali, care au avut misiunea de monitorizare a lucrărilor trainingului.

În final, prim-prorectorul Academiei de Administrare Publică, Andrei GROZA, doctor, conferențiar universitar și Rodica Sobieski-Camerzan, directorul Bibliotecii științifice, au făcut totalurile evenimentului, au reiterat importanța instruirii personalului academic pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor de bibliotecă și de învățământ superior și au înmănat celor prezenți certificate de participare la training.

Inițierea unui acord de colaborare cu Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj- Napoca, România

Pe 16 noiembrie anul curent, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de lucru directorul Centrului de cooperări internaționale al Universității Babeș-Bolyai (UBB) din Cluj-Napoca, România, Sergiu MIȘCOIU, conferențiar universitar. Vizita a avut loc ca urmare a procesului de inițiere a unei colaborări între cele două instituții de învățământ.

Oaspetele a avut o întâlnire cu prorectorul Academiei, Aurel SÎMBOTQEA-NU, doctor, conferențiar universitar, la care a participat șeful Direcției relații internaționale, Dinu MANOLE. În cadrul întâlnirii s-au discutat probleme de interes comun: colaborarea instituțională în domeniul cercetării, participarea profesorilor, masteranzilor,

cercetătorilor la conferințe și activități științifice organizate de cele două instituții de învățământ, publicarea reciprocă de articole în revistele științifice, participarea în comun la elaborarea și implementarea proiectelor cu finanțări externe.

S-a convenit să fie elaborat, în comun, un proiect de acord instituțional, care să fie

semnat în timpul apropiat. De asemenea, urmează să fie identificată o tematică pentru un proiect comun în cadrul Programului Erasmus+.

Universitatea Babeș-Bolyai (UBB), din Cluj-Napoca, este una dintre cele mai prestigioase instituții de învățământ superior de stat din România, continuatoarea tradiției Academiei lezuite din

Cluj, înființată în anul 1581. UBB Cluj este cea mai mare universitate din țară, având mai mult de 41.000 de studenți înscriși la nivel de licență, masterat și doctorat, în 516 progra-

me de studii în limba română, maghiară, germană, engleză și franceză. Universitatea a fost clasată între primele trei universități din România din punctul de vedere al calității programelor sale, dar ocupă un loc semnificativ și în topul universităților europene.

Sergiu VLADÎCĂ

Pe 16 noiembrie 2017 Agenția Națională a Funcționarilor Publici din România a organizat cea de-a X-a ediție a Conferinței internaționale „Inovație și calitate în sectorul public”. Eu am avut onoarea să reprezint la această conferință Academia de Administrare Publică.

Tematica conferinței a fost focalizată pe tendințele managementului modern, iar lucrările conferinței s-au desfășurat în trei ateliere de lucru:

1. Implicarea cetățenilor - premisă în definirea serviciilor publice;
2. Protecția mediului – o prioritate pentru serviciul public;
3. Diversitate și egalitate de șanse pentru o administrație publică atractivă și competitivă.

La conferință au participat cu comunicări reprezentanți ai mediului academic din România și reprezentanți ai ad-

ministrațiilor publice locale. Eu am prezentat la conferință raportul „Aspecte ale managementului administrației publice locale din Republica Moldova: probleme și perspective de dezvoltare”.

În cadrul atelierelor au fost prezentate practici de succes ale administrației publice locale din municipiul București, precum și din județele Timiș, Iași, Mehedinți, Harghita și Vâlcea.

Au fost prezentate proiecte cu finanțare din fondurile europene, realizate de autoritățile locale.

Lucrările conferinței au demonstrat că posibilitățile de explorare a fondurilor europene permit autorităților publice locale din România să-și consolideze capacitățile și să soluționeze problemele

comunităților. Acest lucru a fost demonstrat de Instituția Prefectului din Județul Timiș cu Proiectul „Școala de vară de programare WeSpakCode”, Instituția Prefectului Sălaj cu Proiectul „Carta serviciilor publice”, Instituția Prefectului Harghita cu Proiectul „Târgul Serviciilor Publice Europene”.

Rezultatele proiectelor implementate m-au impresionat și, în același timp, au provocat teme de reflecție pentru noi, cei de acasă. Am sesizat, că unele

dintre problemele cu care se confruntă autoritățile publice locale din România sunt comune, numai că posibilitățile de soluționare a lor sunt diferite. Dar cu siguranță, chiar și în aceste condiții de neegalitate, autoritățile publice locale din Republica Moldova pot face lucruri frumoase pentru comunitățile pe care le administrează.

Participarea la această conferință va avea un impact pozitiv asupra activității didactice și de cercetare pe care o desfășor. Am selectat foarte multe idei care, prin cursurile de lecții, le voi transmite și promova masteranzilor din cadrul Academiei și autorităților publice locale.

Tatiana ȘAPTEFRĂȚI,
doctor,
conferențiar universitar,
Catedra științe administrative

Inovație și calitate – tendințe ale administrației publice moderne

În perioada 14 – 16 octombrie 2017, la Chișinău și-a ținut lucrările Forumul Regional de Inovații în Guvernare cu genericul „Spre Obiectivele Globale prin Guvernare Eficientă”, practici și instrumente inovatoare, în cadrul căruia au fost prezentate modele avansate de prestare a serviciilor publice după principiul ghișeului unic, contribuția inovațiilor în dezvoltarea unui sector public eficient, promovarea transparenței și integrității; dezvoltarea instituțională pentru prestarea serviciilor publice de calitate. Totodată, participanții au avut posibilitatea să facă schimb de experiență în domeniul provocărilor moderne din sectorul public atât din perspectiva prestatorilor, cât și din cea a utilizatorilor de servicii publice. La lucrările Forumului au participat reprezentanții Academiei de Administrare Publică: Tatiana TOFAN, șefa Catedrei economie și management public, Violeta TINCU, doctor, conferențiar universitar, de la Catedra științe administrative, care își expun în paginile ziarului nostru opiniile și impresiile de la acest Forum.

Tatiana TOFAN,
doctor în economie,
conferențiar universitar,
șef Catedră economie și
management public

În calitate de director al proiectului „Managementul dezvoltării regionale privind diminuarea disparităților interregionale în cadrul Re-

Politici de diminuare a disparităților regionale

publicii Moldova prin prisma noii politici de coeziune europeană” am fost interesată să particip la acest Forum Regional, fiindcă pe agenda de lucru au fost incluse asemenea teme, precum dezvoltarea serviciilor publice moderne, incluzive și centrate pe utilizatori și importanța experimentării pentru dezvoltarea unor politici publice eficiente.

În cadrul proiectului instituțional de cercetare, împreună cu echipa, ne-am propus să cercetăm diminuarea disparităților interregionale în cadrul Republicii Moldova prin prisma noii

politici europene de coeziune. În acest context, temele de pe agenda de lucru a Forumului sunt relevante și pentru proiectul propus spre cercetare.

La fel, un punct forte în diminuarea disparităților interregionale în cadrul Republicii Moldova le au politicile publice elaborate în dezvoltarea regională ce sunt bazate pe tendințele dezvoltării regionale ale Uniunii Europene. Aceste politici publice sunt orientate spre diminuarea discrepanțelor între și în regiuni. Obiectivul general este dezvoltarea echilibrată și durabilă

asigurată în toate regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova.

Ca concluzie menționez, că Forumul Regional pentru Inovații în Guvernare a generat interes atât pentru funcționarii publici, cât și pentru mediul academic în cadrul căruia sunt cercetate fenomenele sociale și economice din Republica Moldova. Astfel de forumuri sunt bine venite, fiindcă în cadrul lor pot fi auzite diferite opinii, păreri, sugestii din partea practicienilor, teoreticienilor și donatorilor, privind eficientizarea guvernării regionale.

Servicii publice, centrate pe utilizatori

Fiind delegată din partea Academiei de Administrare Publică la Forumul Regional pentru Inovații în Guvernare: Spre Obiectivele Globale prin Guvernare Eficientă, am participat la lucrările atelierului „Dezvoltarea serviciilor publice moderne, incluzive și centrate pe utilizatori”.

Scopul general al Forumului l-a constituit crearea unei platforme pentru partajarea cunoștințelor și experiențelor privind abordările, practicile și instrumentele inovatoare, efectul acestora asupra modelelor și formelor de prestare a serviciilor publice, conturarea, în general, a unui sector public receptiv.

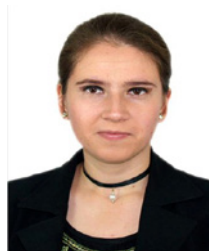
În rezultatul participării la forum am adunat mate-

rial empiric și factologic care poate fi utilizat în cadrul instruirilor la Academia de Administrare Publică. În special, consider oportună discutarea la cursul „Gestiunea serviciilor publice” (studii de masterat) și la modulul „Prestarea serviciilor publice” (cursuri de dezvoltare profesională), a următoarelor studii de caz.

Organizarea serviciilor publice incluzive. Pentru studenții Academiei și participanții la cursurile de dezvoltare profesională pot prezenta interes:

- experiența Georgiei în ajustarea serviciilor de urgență la exigențele persoanelor cu nevoi speciale;

- experiența Ucrainei de prestare a serviciilor electrice persoanelor în etate

Violeta TINCU,
doctor în științe
administrative,
lector superior universitar,
Catedra științe
administrative

care nu dispun de computer sau nu-l pot folosi;

- experiența Finlandei de utilizare a chat-boturilor (în limba arabă) pentru comunicarea cu utilizatorii de servicii-migranți care nu posedă limbile finlandeză sau engleză.

Abordări inovatoare în organizarea serviciilor

publice. Pentru studenții Academiei și participanții la cursurile de dezvoltare profesională pot prezenta interes:

- experiența Kârgâstanului de prestare gratuită a serviciilor de documentare a populației;

- experiența raionului Drochia, Republica Moldova, de organizare a serviciilor de asistență socială prin parteneriat public-asociativ.

În concluzie, familiarizarea cu realizările și exemplele de practici inovative în gestiunea serviciilor publice din statele, care au delegat reprezentanți la forum, a permis o înțelegere mai bună a factorilor ce contribuie la succesul abordărilor inovatoare în prestarea de servicii publice.

O istorie a Academiei în file de ziar Anul 2001

Februarie. Academia este vizitată de Francesco Pizzetti, profesor, director al Școlii Superioare de Administrare din Italia, în fruntea unei delegații. Scopul vizitei este inițierea unui proiect în domeniul instruirii și perfecționării funcționarilor publici și oficialilor aleși de nivel județean în domeniul conducerii și managementului performant, în contextul integrării europene, susținut de Fundația „TEMPUS”. În rezultatul vizitei la Academie a experților Uniunii Europene în domeniul instruirii funcționarilor publici și oficialilor aleși, s-a stabilit ca AAP să fie coordonatorul proiectului, Institutul Național de Administrare din Portugalia să fie în calitate de contractant, iar Școala Superioară de Administrare din Italia – în calitate de membru al consorțiului.

Februarie. Secțiile editare și poligrafie operativă ale Academiei scot de sub tipar lucrarea „Rolul personalului în realizarea reformei administrației publice”, semnată de Aurel Simboteanu, doctor în științe politice. Publicația a completat mica bibliotecă a funcționarului public.

26 aprilie. La Academie se desfășoară conferința științifico-practică cu genericul „Probleme actuale ale teoriei și practicii administrației publice”.

Iunie. 153 de audienți susțin cu succes tezele de licență și examenele de absolvire la cele trei specialități: Administrare publică, Management și Relații internaționale”.

În nr. 13 din iulie 2001 este retipărit interviul cu rectorul Academiei, Mihail Platon, realizat de ziaristul Vasile Trofăilă de la „Moldova Suverană”.

În același număr se relatează că, începându-și activitatea cu 7 ani în urmă, cu 41 de audienți la secția de zi și 97 la secția cu frecvență redusă, actualmente la Academie își fac studiile la ambele secții 525 de audienți, 272 de studenți și 19 doctoranzi. Primul an de studii a fost cu durată de un an pentru secția de zi și doi ani – pentru secția cu frecvență redusă. Instruirea se făcea numai la o singură specialitate – administrarea publică. Începând cu anul de studii 1994-1995, pregătirea specialiștilor se efectuează în cadrul a trei specialități: administrare publică, management și relații internaționale, modificându-se, totodată, și durată de studii (la secția de zi – 2 ani, la cea cu frecvență redusă – 3 ani). Totodată, ținând cont de experiența statelor dezvoltate, s-a trecut la o nouă concepție de instruire și la un nou model instituțional privind pregătirea și perfecționarea cadrelor din serviciul public. Ziarul prezintă, de asemenea, pe lângă cele trei catedre menționate anterior, și catedrele științe socioumanistice, științe juridice, limbi moderne și sisteme informaționale.

În nr. 24, sunt prezentați laureații ziarului „Funcționarul Public”, 12 la număr.

Absolvenții Academiei

În comun să asigurăm o administrare publică modernă

Pentru mine, Academia de Administrare Publică este percepută drept o conjugare continuă a timpului la trecut, prezent și viitor. Cu certitudine, pentru trecut ea mi-a schimbat radical cariera profesională. Acea perioadă de mari transformări a fost o perioadă a provocărilor și era mare tentația de a încerca ceva nou. Acel nou ni l-a adus Academia de Administrare Publică.

Cred că la momentul fondării sale, Academia a fost pentru mine și colegii mei ceva nou în administrația publică. Și am răspuns ferm acestei provocări, fiind acei care am dat curs noii științe administrative din țara noastră. Faptul că fac parte din prima promoție este o mare onoare pentru întreaga viață.

Perioada anilor 1993-1994 a coincis cu transformările radicale din Republica Moldova și, evident, problemele primordiale au constat în găsirea soluțiilor de creare și dezvoltare a noilor modele de administrare modernă, în contextul afirmării tânărului stat independent, Republica Moldova, ca stat de drept, după principiile democrației europene și internaționale.

Anume în această perioadă de tranziție fondarea Academiei a fost un lucru de stringentă actualitate, benefic și, după cum a arătat viața, de perspectivă.

Scopurile formulate în statutul juridic al Academiei, funcțiile și competențele sale au servit drept suport real științifico-metodologic pentru a deschide o nouă etapă în dezvoltarea administrației publice în Republica Moldova.

În opinia mea, anume Academia a devenit școala necesară pentru pregătirea cadrelor de înaltă calificare, cu viziuni moderne, cunoștințe și forțe noi. Și contingentul de absolvenți ai Academiei, în număr de peste 5000, încadrați apoi în diverse funcții statale, este o afirmare concludentă a sloganului jubiliar „Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac”.

Absolvenții noștri sunt, în mare parte, cadre bine pregătite, cu experiență și capacități. Este o concluzie a mea personală, ea fiind împărtășită de mulți colegi și cetățeni. Pe foarte mulți funcționari publici, persoane de demnitate publică de diferite ranguri, aleși locali îi cunosc din activitatea profesională și cea didactică de la Catedra științe juridice. Și pentru ca studiile de la Academie să aibă continuitate ca, unindu-ne eforturile, să contribuim mai activ la consolidarea unui serviciu public al țării, la standardele europene și internaționale, a fost fondată Asociația Absolvenților Academiei, pe care am onoarea să o conduc.

Astfel, că în perioada, care s-a perindat de la înființarea Academiei și până în prezent, continuăm colaborarea și prin intermediul

Angela DASTIC,
consultant principal,
Comisia juridică numiri și
imunități a Parlamentului
Republicii Moldova

(Continuare în pag. 7)

În comun să asigurăm o administrare publică modernă

(Sfârșit. Încep. în pag. 6)

acestei Asociații și sperăm ca pe viitor să avem o și mai strânsă colaborare. În acest context, aș menționa faptul că, actualmente, Asociația lucrează asupra unui proiect de colaborare cu Academia pentru anul 2018.

Din practica de până acum pot menționa câteva activități organizate în comun cu Academia. Este vorba de două Conferințe internaționale din cadrul proiectelor cu finanțare europeană: „Excelența în sectorul public”, cu participarea reprezentanților a șase țări (Grecia, Bulgaria, România, Turcia, Ucraina și Armenia), și „Implementarea standardelor și bunelor practici europene în administrația publică”, la care au participat reprezentanți din trei țări. La fel, în cadrul proiectelor respective au făcut schimb de experiență și practici de lucru avansate autoritățile administrației publice locale din Republica Moldova și România, iar pe plan local au fost organizate seminare de instruire în trei regiuni ale Moldovei. Voi mai menționa faptul că în urma implementării proiectelor grupurile-țintă alese au beneficiat de materiale, broșuri, CD-uri, iar Academia - de tehnică electronică, donație de cărți și mobilier.

O altă realizare comună a fost organizarea seminarului internațional în cadrul Proiectului „Bunele practici în administrația publică” cu participarea reprezentanților administrației publice centrale și locale din Bulgaria și a vizitelor reciproce în ambele țări, ceea ce a dat posibilitatea

să fie studiate cele mai bune practici și experiența avansată din administrarea publică.

Dezvoltarea și reformarea administrației publice este un proces dinamic. Formele și metodele de administrare se schimbă în raport cu evoluarea condițiilor socioeconomice în stat. De aceea, consider că acest domeniu este într-o continuă mișcare, iar Academia trebuie să ocupe în permanență un loc important în acest proces.

În viziunea mea, Academia este cea mai indicată pentru participarea activă în acordarea suportului științifico-metodologic autorităților administrației publice și, în special, în dezvoltarea politicilor publice, precum și participarea activă în procesul decizional al actelor de guvernare.

Este o misiune nobilă, confirmată de realizările de prestigiu în acest pătrar de veac, ale corpului profesoral al Academiei, pentru care am cele mai sincere cuvinte de mulțumire și urări de bine pentru viitor. Vreau să le doresc sănătate și succese în activitate. Să obțină performanțe noi în perfecționarea în continuare a procesului de studii, a calității studiilor, care să încununeze aniversarea a 25-a a Academiei de Administrare Publică. Urez stabilitate și încredere în ziua de mâine.

Pentru absolvenții Academiei am profundul respect și îndemnul de a ne uni eforturile în activități comune de prosperare, de realizare a unei administrații publice moderne în țara noastră, ei fiind, în bună parte, un real potențial de cadre profesioniste.

Dezvoltare profesională

Managementul și elaborarea proiectelor

Accesarea fondurilor de finanțare externă este un lucru nu prea simplu pentru Republica Moldova. Deși este un proces dificil, accesarea fondurilor nu este imposibilă, mai mult decât atât, exista un număr mare de beneficiari care au reușit și au deja o vastă experiență

în ceea ce privește accesarea fondurilor europene și a celor naționale.

Fără o finanțare directă a proiectelor multe comunități nu și-ar putea atinge scopurile. De aceea, pentru dezvoltare și succes, este esențială scrierea unor proiecte clare, amănunțite și cu obiective

bine definite.

În acest sens, Academia de Administrare Publică, în parteneriat cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), a desfășurat, în perioada 27 noiembrie – 01 decembrie curent, cursul de dezvoltare profesională „Managementul și elaborarea programelor/proiectelor”, destinat personalului cu funcții de conducere/ execuție din cadrul autorităților administrației publice locale de nivelul I și II, care doresc să obțină calificare complementară în acest domeniu. Cursul face parte din seria de activități organizate de către Academia de Administrare

Publică în parteneriat cu în perioada 23 octombrie - 13 decembrie 2017

Participanții s-au familiarizat cu procesul elaborării și scrierii unui proiect. Cursul s-a desfășurat prin exerciții practice: 75% din timpul de lucru a fost alocat pentru activități practice (model de proiecte) asupra căruia participanții vor lucra în echipe, iar în 25% din timp vor fi abordate noțiunile teoretice.

Programa cursului a fost realizată de cadrele didactice ale Academiei și reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Aliona GÎȚU,
metodistă,
Departamentul
dezvoltare profesională

Eficientizarea activității autonomiei locale

Zilele trecute a pășit pragul redacției ziarului „Funcționarul Public” Viorel LOCOMAN, directorul Casei de cultură din satul Pepeni, raionul Sângerei, masterand al Academiei de Administrare Publică, anul II, programul Administrarea publică, pentru ași împărtăși unele opinii personale privind eficientizarea administrației publice locale, în contextul celor studiate la Academie și în baza practicii proprii de activitate în domeniu.

Personal, activând în postura de conducător al unei instituții publice din subordinea administrației publice locale, iar anterior și în calitate de consilier local, având intenția de a avansa profesional în acest domeniu, m-am înscris la Academia de Administrare Publică și chiar din primul an de studii am aflat multe lucruri interesante despre tot ce ține de administrația publică locală. Studiind teoria și analizând situația comparativ cu problemele din activitatea practică, mi-am făcut și eu unele concluzii privind căile de modernizare și eficientizare a autorităților publice locale.

Voi începe cu aceea că, prin organizarea teritorială existentă, Republica Moldova este un stat extrem de fragmentat, dar cu un grad înalt de centralizare, fapt ce afectează dezvoltarea socială și economică a unităților administrativ-teritoriale (UTA), lipsesc entitățile locale de autonomie financiar-fiscală și generează constrângeri în procesul decizional al acestora. Această deficiență este complementată de extenuarea financiar-fiscală a autorităților administrației publice locale și predominarea caracterului etatist-paternalist al concepțiilor despre lume, în special, în mediul rural. Modelul cu două niveluri, bazat pe regiuni, desființează sistemul actual de raioane și transformă regiunile de dezvoltare în regiuni administrative, numindu-le „raioane” pentru a respecta prevederile constituționale. Dimensiunile mai mari sunt la fel de im-

Viorel LOCOMAN,
masterand AAP

portante pentru ca regiunile să se implice în cooperarea internațională eficientă și să fie eligibile pentru fondurile de dezvoltare ale Uniunii Europene.

În baza experienței administrației publice regionale putem conchide că ar fi rațional ca în țara noastră numărul autorităților publice locale să fie redus de aproximativ trei ori.

Autonomia locală este percepută, în context european, ca un element component al principiilor democratice, comune tuturor statelor-membre ale Consiliului Europei care, prin reglementarea sa legală și aplicarea concretă, face posibilă descentralizarea puterii. Autonomia locală și descentralizarea au reprezentat principii definitorii în organizarea sistemului de administrare publică locală, conform standardelor internaționale, acestea fiind prevăzute în Carta Europeană „Exercițiul autonom al puterii locale”.

Dezvoltarea Republicii Moldova ca stat independent și democratic, transformările radicale de modelare politică, economică și socială a statului de drept au

înaintat noi obiective, realizarea cărora este posibilă prin consolidarea capacităților administrației publice la nivel central și local și formarea unui sistem eficient de administrare publică.

Principiul autonomiei locale presupune ca organele administrației publice locale să hotărască în mod independent problemele pentru satisfacerea intereselor generale ale locuitorilor unităților administrativ-teritoriale. Însă principiul autonomiei locale presupune o delegare a competențelor către autoritățile locale numai de ordin administrativ, nu și legislativ, astfel încât autoritățile administrative teritoriale nu pot recurge la modificarea structurii administrative stabilite prin lege și nici nu pot crea alte autorități administrative.

Una dintre cele mai dificile probleme ale autonomiei locale o constituie autonomia financiară. Administrația publică locală trebuie să aibă resurse proprii suficiente, de care să dispună în mod liber în executarea sarcinilor sale, obținându-se, astfel, o autonomie financiară reală. În așa mod, autonomia locală devine una dintre cele mai eficiente forme de auto-gestiune și reprezintă chintesența întregii activități de administrare publică la nivel local.

Procese actuale din administrația publică impun necesitatea formării unei generații noi de func-

ționari, capabili să promoveze insistent tehnologiile manageriale moderne și să asigure continuitatea și ireversibilitatea proceselor democratice din societate. În acest context, cunoașterea tradițiilor istorice din administrația publică națională se impune ca o condiție utilă în formarea specialiștilor cu studii superioare pentru sistemul administrației publice. Actualitatea unei astfel de abordări privind formarea specialiștilor pentru administrația publică rezidă în faptul că Republica Moldova parcurge în prezent o etapă importantă de ajustare a parametrilor construcției statale și a metodelor de guvernare la standardele europene. Țara noastră tinde spre comunitatea europeană cu propria sa experiență istorică și cu propriile sale valori spirituale, printre care un loc deosebit revine sistemului administrației publice.

Propunerea mea rezidă în necesitatea modificării legislației privind stabilirea criteriilor de ocupare a funcțiilor de demnitate publică și consilieri. La aceste funcții trebuie să candideze doar oameni bine instruiți, să aibă, obligatoriu, studii superioare în domeniu. Actualmente, sunt încă multe cazuri când în aceste funcții ajung oameni total nepregătiți. Astfel, capacitatea administrativă limitată, componentă esențială a reformei administrative, nu permite atingerea unor performanțe serioase în modernizarea administrației publice locale. Și aici rolul **primordial revine Academiei de Administrare Publică, misiunea căreia este de a forma un contingent de cadre de înaltă calificare, la nivel european, pentru modernizarea și eficientizarea serviciului public al țării.**

Eugen Dumenco: „Fă ca pe unde ai trecut tu să fie mai bine ca înainte”

Acest crez al lui Eugen Dumenco, primarul orașului Lipcani, raionul Briceni, vine din dragostea sa pentru orașul natal, de a-și aduce contribuția la dezvoltarea și modernizarea lui într-un binele concetățenilor. Aceste calități, moștenite de la părinți, le-a afirmat prin activitățile sale de după absolvirea școlii și a tehnicumului de autodrumuri (cum se numea instituția în perioada respectivă), fiind din 1980 director al Coloanei Mobile Mecanizate de Autodrumuri nr. 8. Căile de comunicație ale orașului natal au prins contururi europene, contribuind la dezvoltarea acestui domeniu și în calitatea sa de consilier al Consiliului orașenesc Lipcani în perioada anilor 2003 – 2007. Anume această activitate obștească, când s-a convins că nu totul merge așa cum trebuie, că nu are importanțurile necesare pentru a promova ideile și planurile sale de renovare a orașului, l-a determinat pe Eugen Dumenco să candideze în 2007 la funcția de primar al orașului și a câștigat scrutinul detașat, ca o dovadă a schimbărilor multășteptate de orașeni și a platformei sale electorale. **Profesionalismul este cheia succesului**

Întru realizarea celor trasate, primăria a participat în cadrul Programului de Dezvoltare Locală Integrată, susținut de PNUD Moldova, actualizând astfel Planul Strategic de Dezvoltare socio-economic al or. Lipcani. Pentru aceasta, toți specialiștii primăriei au participat la cursurile de dezvoltare profesională de la Academia de Administrare Publică, după cum urmează: *Managementul proprietății publice, Managementul finanțelor publice locale, Administrarea taxelor și impozitelor, Mana-*

gementul resurselor umane în autoritățile publice locale, soluții TIC pentru serviciile locale, dezvoltare economică locală etc.

Proiecte, proiecte...

Și rezultatele nu s-au lăsat multășteptate. Urmează implementarea unui șir de proiecte precum: reconstrucția sistemelor de canalizare și construcția stației de epurare cu finanțare de la Fondul Ecologic Național; construcția unei porțiuni de apeduct cu o lungime de 2,5 km și reutilizarea stației de pompare a apei (FISM-2); crearea unui centru multifuncțional de servicii comunale în bază de cooperare intercomunitară, cu susținerea PCDLI,

Eugen DUMENCO,
primar de Lipcani, Briceni

porțiuni de drumuri din oraș; reparația sălii de festivități a Căminului cultural; reparația monumentului Soldatului necunoscut și amenajarea mormintelor ostașilor căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial.

Sunt întreprinse măsuri de renovare a clădirilor din sistemul de educație precum: reparația localului Liceului Teoretic, schimbarea acoperișului, ușilor și ferestrelor, executarea lucrărilor de tencuială exterioară, dotarea cabinetelor de chimie și fizică cu mobi-

lier nou; construcția anexei în două nivele cu 14 clase și blocul de sport la gimnaziul cu predare în limba rusă; amenajarea terenului de joacă pentru copii și de forță pentru mături în parcul central al orașului. În acest context se înscrie și inițierea concursurilor „Cel mai bun pedagog”, „Cel mai bun elev”, „Cea mai bună clasă”, ceea ce înseamnă nu numai renovarea clădirilor instituțiilor școlare, dar și nivelul înalt de acumulare a cunoștințelor.

Viitorul european al orașului

Pe agenda de lucru a primăriei sunt în derulare și alte proiecte. După cum a explicat primarul Eugen Dumenco, strategia de dezvoltare a orașului se realizează la timp și calitativ, forța motrice fiind cooperarea activă primărie - comunitate. Actualmente sunt depuse spre finanțare proiectele privind consolidarea și dezvoltarea serviciului de salubritate Lipcani pentru un mediu curat, cu sprijinul Fondului Ecologic Național; crearea sistemului de management integrat al deșeurilor în 11 localități ale raionului Briceni”, aplicantul proiectului fiind primăria or. Lipcani, depus la ADR Nord și inclus în Documentul Unic de Program pentru anii 2017-2020 prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, nr.293 din 29.03.2017; reabilitarea și modernizarea Casei de cultură orașenească.

Și, în fine, sunt de acord cu cuvintele lui Nicolae Iorga: **„Înțelepciunea vieții e simplă: fă ca pe unde ai trecut tu să fie mai bine ca înainte”**, conchide optimist primarul de Lipcani, Eugen Dumenco.

Vlad IONAȘCU

Jupiter - zeu de origine rumână

Andrei GROZA,
prim-prorector al
Academiei de
Administrare Publică,
doctor, conferențiar
universitar

Este cunoscut faptul că zeul suprem al romanilor a fost **Jupiter**, dar credem că puțini oameni au încercat să clarifice ce ar fi însemnat acest nume și care i-ar fi rădăcinile.

De asemenea, se știe că, inițial, acesta era numit **Iovis Piter**, dar ce o fi însemnând **Iovis** nimeni, practic, așa și nu a clarificat.

Nouă însă ni se pare că astăzi, totuși, ar trebui și putem clarifica multe lucruri rămase neelucidate până la capăt sau chiar neelucidate deloc.

Așadar, primii oameni se închinau **Creatorului** care nu avea nume și făceau acest lucru, de regulă, pe locuri ridicate - pe dealuri, pe vârfuri de munte ș.a.m.d.

Ca simbol al acestuia seveau pietrele, bucăți mari de piatră, considerate sfinte.

Oamenii îi ziceau **Creatorului** *tată, părinte*, considerându-l *tată, părinte* al tuturor.

Cu trecerea timpului unii conducători ai comunităților, pentru a se menține la putere, pentru a-i dezbină, în acest scop, pe concetățenii lor, au inventat propriile limbi și proprii zei.

Toate limbile inventate au avut la bază, mai mult sau mai

puțin, limba primară, limba rumână.

Astfel, cuvintele *tată, părinte*, au fost scrise la mai multe comunități ca *pa-ter, piter, pitr*, având la bază cuvântul rumânesc *piatră* - roca solidă, dură, căreia primii oameni, atunci când se închinau, i se adresau cu cuvintele: *tatăl nostru, părintele nostru*.

Așadar, cuvântul **Piter** din sintagma **Iovis Piter** nu însemna nimic altceva decât *tată, părinte*.

Acum, știind că, totodată, multe cuvinte rumânești au fost scrise în noile limbi, practic, în aceeași formă în care erau utilizate în limba populară, foarte ușor înțelegem că cuvântul **Iovis** este prescurtatul sintagmei *Eu vă sunt* (eu vi-s), de unde **Iovis Piter** nu este altceva decât *Eu vă sunt* (eu vi-s) *tatăl*.

După ceva timp, conducătorii care se străduiau ca noile limbi inventate să devină tot mai îndepărtate, tot mai deosebite de limba simplă, limba comună, au transformat sintagma **Iovis Piter** în cuvântul **Jupiter** (în latină - **Iupiter**).

Așadar, cuvântul **Jupiter** însemna *Eu vă sunt* (eu vi-s) *tatăl* și, după cum se vede cu ochiul liber, este de origine rumânească.

Constatarea de mai sus vine să consolideze afirmația, că partea centrală și nordică a Italiei de astăzi, cu mult timp înainte de întemeierea Romei, a fost populată de comunitățile de oameni venite din regiunea carpatobalcanică și că acei veniți acolo erau vorbitori de limbă rumână.

Ceva mai târziu, zeul suprem al acestora a devenit și zeul suprem al romanilor, numele lui fiind **Jupiter**.

Despre faptul că numele **Jupiter** este de origine rumânească ne-o dovedește destul de clar și cea mai mare

parte a supranumelor atribuite acestuia.

Venerat în două limbi: în rumână nescrisă și latina scrisă, supranumele populare rumânești, în multe cazuri, nu se traduceau în limba latină, fiind scrise așa cum se auzeau.

Astfel, printre supranumele atribuite lui **Jupiter** se întâlnesc unele care sunt curat rumânești, fiindcă acestea nu se mai întâlnesc într-o alta limbă decât cea rumână.

Aici putem aduce ca exemplu următoarele supranume: *Statornicul* (în latină - **Jupiter Stator**) atribuit pentru faptul că **Jupiter**, la rugămintea lui Romul, fondatorul Romei, i-a oprit, i-a determinat, i-a organizat pe ostașii romani care se retrăgeau în dezordine, în așa fel ca aceștia să reziste și mai apoi ca să obțină victorie; *Lațiarul* (în latină **Jupiter - Latarius**) de la cuvântul rumânesc *laț* - nod larg la capătul unei frânghii ori scândură ce se pune pe căpriorii învelitorii, acoperișurilor, altfel spus - **Jupiter**, meșter la făcut lațuri

mai vechi timpuri și nu provine din franceză, de la **rumen** sau slavonă, de la **rumenă** (așa cum se afirmă în DEX-ul limbii române - n.n.).

Totodată, ținând cont de faptul că cuvintele *a statornici, statornic, laț, lațiar, a oferi, oferitor* se întâlnesc/se întâlnesc numai în limba rumână/română, suntem în drept să afirmăm că și alte supranume de-ale lui **Jupiter**, așa ca **Tonans** (în rumână - **Tunetul**), **Fulgur** (în rumână - **Fulgerul**), **Optimus** (în rumână - **Optim**), **Maximus** (în rumână - **Maxim**), **Victor** (în rumână - **Victoriosul, Biruitorul**), **Terminus** (în rumână - **Termen/ Termenul**, cu sens de *hotar, margine de țară*), **Libertas** (în rumână - **Liber/Liberul, cel care dădea, asigura libertatea**) sunt de origine veche rumânească și nu latină, așa cum afirmă același DEX al limbii române.

Așadar, atât numele **Jupiter**, cât și supranumele acestuia, cel puțin majoritatea acestora, sunt de origine rumână. Altfel nici nu putea fi atunci când cei veniți pe Peninsula Apenină făceau parte din marele neam al rumânilor,

ori a pune lațuri pe învelitori, pe acoperișuri; *Oferitorul* (în latină - **Jupiter Feritorius**), adică cel care oferea, cel care putea să ofere victoria, izbândă, succesul, reușita ș.a.m.d.

Destul de interesant ni se pare faptul că **Jupiter** mai era supranumit **Rumânul** (în latină - **Ruminus**), de unde se vede destul de clar că cuvântul rumânesc **rumân** era cunoscut și utilizat din cele

care în acea perioadă popula imensul teritoriu de la Marea Adriatică până la fluviile Tigris și Eufrat.

Ca o urmă a aceluia zeu recunoscut ca conducător, ca stăpân, în limba rumână a rămas până azi cuvântul *jupân* similar cuvântului *domn, stăpân*, despre care DEX - ul limbii române, după cum era de așteptat, ne spune că nu i se cunoaște originea.

Pe 21 noiembrie 2017, s-au împlinit 100 de ani de la convocarea primei ședințe a Sfatului Țării. Cu această ocazie, la Academia de Științe a Moldovei a avut loc un eveniment de anvergură - Conferință științifică internațională - consacrată împlinirii a unui secol de la organizarea ședinței legale și solemne a primului organ legislativ al populației basarabene. Manifestarea a fost cu atât mai semnificativă, cu cât inaugurarea lucrărilor conferinței s-au desfășurat în fostul Palat al Sfatului Țării, La eveniment au participat personalități marcante în domeniul cercetării istoriei din România, Rusia, Ucraina, Lituania și Republica Moldova.

Directorul Institutului de Istorie al AȘM, dr. hab. Gheorghe Cojocaru, aflat și pe post de moderator al istoricului eveniment, a salutat participanții la for, în numele organizatorilor conferinței, care s-a desfășurat sub egida Academiei de Științe a Moldovei, Academiei Române, în colaborare cu Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu”, Chișinău. „Prezența noastră astăzi, în această Sală a Sfatului Țării, este o manifestare a recunoștinței și un omagiu public, pe care-l aducem înaintașilor mișcării naționale de la 1917-1918, dar și un prilej unic de a retrăi și trăi împreună clipe înălțătoare

Centenarul Sfatului Țării

de istorie. Cu multă întârziere, dar istoria a dat dreptate Sfatului Țării, după un derapaj totalitar am revenit la valorile democratice, la instituția Parlamentului, la istoria și limba română, la însemnele noastre naționale, exemplu fiind primele instituții legislative dintre Prut și Nistru, rămânând un model și izvor neînsetat de învățătură pentru cei de azi, dar și pentru cei de mâine”, a remarcat istoricul.

Mesaje înălțătoare de salut au adresat participanților și organizatorilor remarcabilului forum științific internațional, consacrat aniversării unui secol de la prima ședință istorică a Sfatului Țării, vicepreședintele Parlamentului, Iurie Leancă, ministrul Educației, Culturii și Cercetării, Monica Babuc, prim-vicepreședintele AȘM, acad. Ion Tighineanu, care a transmis mesajul președintelui Academiei de Științe a Moldovei, acad. Gheorghe Duca, participanților Conferinței consacrate Centenarului Sfatului Țării, în care se menționează: „La acest moment ani-

mântului și al curajului. Cei care au participat la organizarea Sfatului Țării, cei care au devenit ulterior membri ai lui, au avut luciditatea necesară pentru a-și da seama de situația în care se aflau, discernământul necesar pentru a conștientiza posibilitățile pe care le-ar fi deschis fiecare decizie a lor și curajul pentru a transpune în fapt aceste decizii”.

Un cuvânt de salut din partea Academiei Române și a conducerii ei a adresat vicepreședintele AR, acad. Victor Spinei, căruia i-a creat un sentiment de emoție antrajul în care s-a desfășurat acest deosebit eveniment și chiar pereții care au fost martori ai istoriei neamului nostru. Venind în această

sală care „respiră a istorie”, acad. Spinei a fost încercat de emoții deosebite și din considerentul că strămoși Domniei Sale, din partea mamei și a tatălui, Chiril Spinei și Alexandru Baltaga, au fost membri în Sfatul Țării.”

Directorul Institutului Cultural Român, Chișinău, acad. Valeriu Matei a mulțumit tuturor partenerilor pentru frumoasa colaborare la organizarea evenimentului, exprimând speranța că toate comunicările prezentate în cadrul Conferinței vor vedea lumina tiparului într-un vo-

lum special, consacrat Centenarului Sfatului Țării.

Copleșit de emoții, prorectorul Universității Babeș Bolyai, Cluj-Napoca, prof. univ. dr. Ioan Bolovan, a mărturisit că unul dintre acei care sunt în acea poză istorică, de la 1917, cu membrii Sfatului Țării este bunicul matusii sale, Dimitrie Știrbu.

Conferința și-a continuat lucrările la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat a Moldovei, în cadrul a patru secțiuni:

I. Statul modern român și Basarabia în secolul națiunilor și în anii Marelui Război;

II. Românii din teritoriile înstrăinate. Probleme ale mișcării de emancipare politică, națională și culturală din Basarabia în contextul Revoluției ruse;

III. Unirea Basarabiei cu România impact și consecințe.

Făurirea Marii Uniri: interpretări și dezbateri istoriografice actuale;

IV. Perspective de valorizare a educației istorice prin abordarea științifico-metodologică a temei Sfatului Țării în contextul evenimentelor din anii 1917-1918 la orele de Istorie.

La finele evenimentului participanții au adoptat o Rezoluție a Conferinței științifice internaționale „Centenar Sfatul Țării”.

Un muzeu al pâinii va fi inaugurat la Petrești, Ungheni

Inițiativa aparține dnei Nina Movileanu, conducătoare SRL „Aspidistra” din localitate.

„Ideea a venit din suflet, deoarece sunt producător de pâine, dar am fost profesoară și director adjunct în instituția de învățământ din sat. Mi-am zis: creștem pâine, avem locuri frumoase, de ce să nu facem un muzeu care să ne reprezinte satul cu atâtea personalități de valoare”, se destăinuie Nina Movileanu.

În căutarea modalităților de dezvoltare a turismului rural am vizitat mai multe agropensiuni din Orheiul Vechi, unde m-am inspirat cu multe idei. Apoi m-am înscris la cursul „Inițiere în turismul rural”, organizat în luna iulie anul curent de consiliul raional Ungheni, formator fiind doamna Svetlana Lazar, expert în domeniul turismului, de la care am aflat multe lucruri interesante”, a mai spus autoarea inițiativei.

Nina Movileanu a vorbit despre planurile sale în cadrul mesei rotunde „Oportunități de dezvoltare a activităților turistice în raionul Ungheni”, organizată în raion cu prilejul Zilei internaționale a turismului.

- Mi-am dorit dintotdeauna să scoatem în evidență satul și oamenii lui. Avem

mulți consăteni talentați: lăutari, meșteșugari, meșterițe în coacerea pâinii și altor articole de panificație de factură artizanală, care au ce arăta și care ne-ar putea duce faima, menționează Nina Movileanu.

Entuziasta a depus deja o cerere la primărie pentru a i se acorda dreptul de a edifica și a inaugura un muzeu al pâinii pe terenul, unde acum se află nucăria.

- Susțin întru totul acest proiect și voi ajuta la realizarea lui, a menționat, la rândul său, primarul de Petrești, Serghei Gorea..

„Sunt adepta dezvoltării turismului rural, iar în Petrești se poate de organizat un festival național și, de ce nu, internațional, al pâinii. De exemplu, cu genericul „La seceriș”, deschiderea căru-

ia să aibă loc la noi în sat, iar „Ultimul snop” sa fie organizat în satul Pârlița. Am discutat la temă cu Nicanor Buzovoi, directorul gospodăriei „Agrosfera” din localitatea respectivă și dânsul este dispus să colaborem în cadrul acestui proiect. De asemenea, se pot implica și vecinii din satul Todirești, care se află peste deal de noi. O colaborare între trei primarii, cu mobilizarea și implicarea celor mai iscusiți gospodari ar da un farmec deosebit, o amplasare a frumoaselor noastre tradiții populare pe care să le promovăm acasă și în străinătate”, își expune tot mai hotărât gândurile sale inițiatorea muzeului.

„Cum numai obținem acceptul consiliului local începem lucrările. Este vorba de un teren agricol cu suprafața

de 4,8 ha amplasat la ieșirea din sat, unde azi se afla o nucărie, teren neîngrijit. Dar s-ar putea transforma într-o bijuterie a satului unde să fie amenajate toate cele necesare pentru desfășurarea unui festival al pâinii cu simbolica Drăgaicei și anume: terenuri pentru expoziții, pentru vânzări, loc amenajat pentru meșterii populari, o estradă pentru activitățile artistice, o plăcintărie unde să fie posibil de organizat instruirii pentru copii la coacerea plăcintelor și a pâinii de ritual, teren de agrement, parcare și, desigur, cireașa de pe tort va fi Muzeul pâinii - cartea de vizita a satului unde vor fi amenajate toate cele necesare pentru a demonstra vizitatorilor cum a fost în trecut și unde am ajuns acum în producerea pâinii.

Un teritoriu cu edificiu original, frumos amenajat, locuri noi de muncă, impozite achitate în bugetul primăriei, promovarea meșterilor populari locali, a tradițiilor populare, o zonă de odihnă pentru toți, iată ce va avea de câștigat satul Petrești de pe urma realizării acestui proiect al parteneriatului public-privat”, conchide dna Nina Movileanu.

Sergiu CARCEA

Abonarea 2018

Continuă abonarea pentru anul 2018 la revista științifico-metodică trimestrială **„ADMINISTRAREA PUBLICĂ”** și la ziarul **„FUNCȚIONARUL PUBLIC,”** publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista **„Administrarea Publică”** apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei.

Ziarul **„Funcționarul public”** apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; 1 an - 156 lei.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADÎCA - șef Secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Mihai MANEA - redactor

Sergiu CARCEA - designer

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.

Dat la tipar 29.11.2017

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: (022) 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică.